

Fatir və Falək olan Allahın ismi ilə!

Sərdar Z. tərəfindən\14 oktyabr, 2012-ci il.

Sosial dövlət prinsipi və istehlakçı mədəniyyətli toplum.

#Rəhman olan Allahın qulları.... onlardır ki,....o şəxslər ki, israfçılıq etmədən və xəsislik etmədən, bu ikisi arasında orta bir yol tutaraq xərclərlər”

Fürqan surəsi, 63-cü və 67-ci ayələr.

İnsanlığ israfçılıq mərazindən yoxsulluq, aclıq, səfalət və bunlardan irəli gələn xəstəliklər məngənəsində həlaka doğru sürüklənib getməkdədir. Yer üzünü nemətlərindən sabit istehlakçılıq metodları ilə istifadə edilməməsi artıq bəşəriyyəti fəlakətlərlə üz-üzə qoymuşdur. 900 milyon yoxsul insan bir günə bir dollar qazanır. Hava çirklənməsi ildə iki milyon uşağın ölümünə səbəb olur. Təmiz su çatışmamazlığı 900 milyon adamda bağırısaq qurdu xəstəliyi yaratmışdır. Hər il 25 milyon ton əkinə yararlı torpaq qatları irtirilir. Hər il yoxsulluq içində yaşayan milyonlarla insan korlanmış torpaqları tərk edərək yeni yaşayış və iş yeri əldə etmək məqsədi ilə ya ölkə daxilinə, ya da xaricə köç edirlər. Təkcə Somalidə 1993-cü ildə yarım milyon qaçqın qonşu ölkələrə, yedi yüz min nəfər isə ölkə daxilində məskunlaşmışdır. Bu böyük ekoqaçqın axını adlanır. Bu cür qaçqın axını həm də münəfiqə ocaqları formalaşdırır. İnsanın israfli həyat tərzinin nəticəsində dəniz heyvanlarının 65% istismar edilmişdir və dəniz qazlarının atmosferdəki konsentrasiyası 30% artmışdır. 25% quş növü yoxa çıxmışdır.

Dünya Bankının 2000-2001-ci illər üçün olan hesabatında 2,8 milyard insanın 2 dollardan az məbləğlə, 1,5 milyard insanın isə 1 dollardan az məbləğlə yaşadıqları göstərilir. İnkişaf etməkdə olan ölkələrdə hesablamalar əsasən hər beş uşağın biri beş yaşına çatmadan ölür.

Bunlar nə deməkdir? Bu qeyd edilən faktlar, rəqəmlər, mövcud ağırlaşmış şərait onun göstəricisidir ki, biz insanlar bizə nemət olaraq verilən hər bir şeyi insafsızcasına və israfçı tükətməkdəyik. Allah hər şeyi nizam və ölçü içərsində yaratmışkən, biz Adəm övladı olaraq qoyulan ölçünü və uyğunlanmalı olan nizamı aşdıq. Allah, hər bir yaratdığı nemətlər üçün ölçülü davranışda hərəkət etməyimizi buyurmuşdur. Lakin bizlər Allahın qoyduğu həddləri aşdıq. Bunun üçündü rki, Rəbbimiz olan Allah belə buyurur:

insanların əlləri ilə törətdiklərindən quruda və suda fitnə meydana çıxdı...#

Rum surəsi,41-ci ayə.

Zənginləşmiş insanların və dövlətlərin zərurətdən deyil də, dəb-dəbə və göstəri məqsədi olaraq israf etdikləri xərclər və bununla da eyni anda ətraf mühitə olan qeyri-sabit istehlakçı davranışları yuxarıda qeyd olunan yoxsulluq və eko problemləri doğurmuşdur.

İsalmiyyətin ilkin illərində, kafirlərlə, müşriklərlə savaştan əldə edilmiş müharibə qənimətlərinin bölüşdürülməsi ilə bağlı hökmündə Allah Öz rəsuluna və müsülmanlara belə buyurur:

#Allahın məmləkətlərin əhalisindən sizə verdiyi qənimətlər Allaha, rəsula, yaxın yoxsul əqrabaya, yetimlərə, yoxsullara məxsus edildi ki, aranızdakı zənginlər arasında dağıdılmasın#

Haşr surəsi, 7-ci ayə.

Allahın qoyduğu nizamdan birisi, zənginlərin öz mallarından ehtitacılara pay ayırmasıdır. Bu gün bu bir çox dövlətlərdə sosial ədalətlik prinsipi adı altında sosial dövlət metodu ilə həyata keçirilir. Bu metod, Allahın uyğunladığı yardımlaşma proqramı olaraq islahiyyətin ilkin dövrlərində və Osmanlı imperiyasının müəyyən çağlarında müsülmanlar tərəfindən həyata tətbiq edilmişdir.

#Allah, dünya həyatında birnizi digərindən var-dövlət cəhətdən üstün etdi. Ancaq zəngin edilmişlər, verməli olduqları paylarını sağ əllərinin sahib olduqlarına¹ qaytarıb verməzlər ki, onlar da bunlara bərabər olsunlar. Yoxsa onlar Allahın rəhmətini inkar edirlər?#

Nəhl surəsi, 71-ci ayə.

Sosial dövlətin əsas prinsipi, cəmiyyətin çətin həyat şəraitində yaşayan üzvlərinə paylaşmada, bölüşməkdə xidmətlərin təqdimidir. Burada önəmli olan çətin həyat şəraitində olan insanlara cəmiyyətin bütün üzvlərinin səfərbər edilərək yardıma qoşulmalarının təmin olunmasını reallaşdırmaqdır. Müsülmanlara düşən vəzifə isə bu sosial xidmətdə Allahın kitabında buyurları yerinə gətirməkdir. Quranda zəkat-sədəqə sistemi - sosial yardımlaşmanı önəmini müsülmanlara vacib buyuran Allah əmri vardır. Yuxarıda yoxsulluq və eko sistemlə bağlı fəlakətlərin səbəbi olan israfçı tükətimin bir bağlılığı da söz yoxdur ki, zəngin ölkələrin vətəndaşlarının qeyri-sabit istehlakçılığı və ən ümdəsi isə faiz bankaçılığı hesabına cəmiyyətin böyük bir qisminin yoxsullaşması, az hissəsinin isə varlanmasıdır. Faizçilik israfçı istehlakın istismar metodlarının ən çox yayılmış formasıdır. İnsanlara və ölkələrə bərkətsizlik gətirən faizçilik bankaçılığı artıq Azərbaycanı da yoxsull ölkələr sırasına daxil etmişdir. Allah zəkat-sədəqə sistemindən fərqli olaraq faizlə bağlı belə hökm edir:

#insanların mallarından faiz olaraq artsın deyər verdikləriniz Allah yanında artmaz. Ancaq Allahın razılığını diləyərək zəkat olaraq verənlər-onlar artanlardır.#
Rum surəsi,39-cu ayə.

¹ Sağ əllərinin sahib olduqları altında müharibə zamanı əldə edilən əsirlər nəzərdə tutulur ki, onlar haqqında da Allah, Mühəmməd surəsinin 4-cü ayəsində Öz hökmünü vermişdir. Həmin ayədə Allah buyurur ki, əsirləri ya fidyə ya da fidyəsiz azad edilməlidirlər. İslamiyyətdə cariyyə və köləlik yoxdur. Qeyd edilən ayə isalmda cariyyə və köləliyin olmadığını bir hökmüdür. Nəhl surəsinin verilən ayəsində də Allah, əsirlərin hürriyyətə qovuşdurulmalı olduğuna və onlara maddi imkan yaradılmasına açıqlama gətirmişdir.

Zəkat-sədəqə üçün Allah konkret sosial xidmət dairəsinə aid insanlar qurupu müəyyən etmişdir. Bunu Tövbə surəsində hökm şəklində salmışdır.

#Sədəqə-zəkatlar-yoxsullar üçün, fəqirlər üçün, zəkat işçiləri üçün, ürəyi islama isnişənləri üçün, əsirlərin azad eilməsi üçün, borc altında olanlar üçün və Allah yolunda xərcləməyə -Allahın hökmü ilə qətt edilmişdir. Allah alim və hikmət sahibidir#

Tövbə surəsi,60-cı ayə.

Müsülmanların –iman gətirən şəxslərin mallarından ehtiyac sahibləri və sıxıntıda olub diləyənlər üçün pay ayırmaları Quranda möminlərin xüsusiyyətləri olaraq bərilənmişdir.

təqvalılar Rəbblərindən veriləni qəbul edərək bağlar və çeşmələr arasında yer alırlar. Onlar ki, bundan əvvəl saleh əməl işləyənlər idi. Gecənin az bir qismini yatardılar. Və sübh çağında bağışlanma dilərdilər.və mallarından da diləyənlər və ehtiyac içərisində olanlara pay ayırmışılar.#

Zariyat surəsi,15-19-cu ayələr.(həmçinin bax:Leyl surəsi,18-20-ci ayələr və Məraic surəsi,24-25-ci ayələr)

İslamın bu özəliyi müsülman toplumlarında sosial dayanıqlılıq işinin əsaslılığını və davamiyyətliliyini təmin etmiş olur. Ancaq , bu gün BMT-nin İnkişaf Etmiş Ölkələrin Ümüüm milli gəlirlərinin müəyyən bir faizini ianə olaraq bağışlamaları tövsiyəsini ABŞ kimi dövlətlər biganəliklə qarşılayır və ödəmə etməkdən yayınırlar. Hal bu ki, ABŞ-ın və onun müttəfiqlərinin “anti-teror” adı altında apardıqları işğalçı savşalara xərclədikləri məbləğlər milyardlarla ölçülür.

Təbii müsülman-iman gətirən insanlara düşən, Allahın Quranda buyurduğu hökmləri həyatlarına tətbiq etmək gərəyi duymalardır.. Quran müsülmanlara sosial ədaləti və ehtiyacların ödənməsindəki vəzifələrini dürüst icra etməyəcəkləri səbəbindən nicat tapa bilməyəcəklərini açıq bir bəyanla ifadə etmişdir.

sevdiniz şeylərdən xərcləmədikcə nicat tapmasınız. Nə xərclədiyinizi isə Allah yaxşı bilir#

Ali-İmran surəsi,92-ci ayə. (həmçinin bax:Bəqərə surəsi, 254-cü, 261-ci, 262-ci və 267-ci aylərə)

Allah Quranda zəkat-sədəqə sisteminin ayyaqa tutulmasının təməl prinsipini çalıb, işləməklə şərtləndirmişdir. Bunu Allah, Mümin surəsinin 4-cü ayəsində *#zəkat üçün çalışanlar#* olaraq vurğulayır.

Tövbə surəsinin 99-cu ayəsində isə Allah xərcləməyi Allaha yaxınlaşmaq olaraq qiymətləndirmişdir. İslamda olan bu cür sosial yardımlaşma və ehtiyacları qarşılama prinsipləri yoxsulluğun aradan qaldırılmasına, cəmiyyəti iç-içə, əl-ələ maddi və mənəvi sıxıntılara qarşı səfərbər etməyə yönəldilməsi, günümüzün az əvvəl yuxarıda qeyd edilən fəlakətlərini azaltmağa yönəlik ilahi dəyərlərdir.

Müsülmanlar bu günlərdə Həc ziyarətinə və bu ziyarət sırasında gerçəkləşəcək qurban kəsimi olan Qurban bayramına hazırlaşır. Bu mərasimin özündə də yardımlaşma, ehtiyacları ödəmə önəm daşıyır. Həc surəsində Allah bu mərasimin sosial-ictimai və vəhdətlik vacibliyini, eyni zamana Allaha təqvalı olmağın dəyərini açıqca ifadə etmişdir. Həc surəsinin 28-ci, 30-31-ci, 36-37-ci ayələrində Uca Rəbbimiz müsülmanları fəqirləri, yoxsulları, ehtiyac içərisində olanları unutmamağa və Allah qarşısında təqvalı olmağa çağırır. Lakin yuxarıda da bəhs etdiyim kimi müsülmana-iman gətirən şəxsə öz malından veriləcək pay ayırmaq Allah tərəfindən vəzifə edilən bir haqdır. Bəqərə surəsinin həclə əlaqəli 197, 198-ci ayələrində və davamında da Allah, bu mərasimin yaxşılıq, yardım əli uzatmaq üçün bir vasitə olduğuna diqqət çəkmişdir.

Qeyd etdiyim kimi Allah Quranda iman gətirənlərin xüsusiyyətləri sırasına və imanın əlamətlərinə zəkat verməyi şərt olaraq qoymuşdur. Zəkatı verməmək müşriklərin bir əlaməti olaraq Quranda keçmişdir. Və zəkat verməmək Quranın imanın şərti olaraq irəli sürdüyü axirətin inkarına da səbəb olan küfür kimi qiymətləndirilmişdir.

*# vay olsun müşriklərin halına, onlar ki, zəkatı verməz və axirətə iman etməzlər#
Füsullət surəsi,6-7-ci ayələr.*

Bütün bunları yekunlaşdırarkən demək istədiyim budur:

1. Allah Quranda gerçəkçi sosial dövlət projesinin iqtisadi-mənəvi tərflərinin nədən ibarət olduğuna dair açıq göstərişlər ortaya qoymuşdur və biz müsülmanlara düşən bunu həyata tətbiq edərək yoxsulların, fəqirlərin, kimsəsizlərin aqibətini yaxşılaşdırmaqdır;
2. Allah Quranda Onun verdiyi nemətlərlə israfçılıqla davrandığımız halda naşükür olacağımızı buyurmuş (İsra surəsi-27-ci ayə) və Fırqan surəsində bizə bir ölçü bərilmişdir ki, tükədim mədəniyyətimizi bunun üzərində quraq;
3. Allah Quranda cəmiyyətin çətin şəraitdə yaşayan insanlarına əl tutmaq üçün hər kəsə gücünün yetdiyi imkanlar daxilində ölçü müəyyənləşdirərək, toplumun bütün fərdlərini problemlərin həlli üçün səfərbəyliyə təşviq edir.

*#Rəbbi ilə qarşılaşacaqlarına ümid edənlər saleh əməllər etsinlər və Rəbbinə qulluqda
Ona heç kimi şəriklər etməsin#*

Kəhf surəsi, 110-cu ayə.